

Úvod, instalace R a Rstudio, základní datové typy a struktury operace, čísla, vektory a práce s nimi

—
17VSADR – Skriptování a analýza dat v jazyce R

Lubomír Štěpánek^{1, 2}

¹Oddělení biomedicínské statistiky & výpočetní techniky
Ústav biofyziky a informatiky
1. lékařská fakulta
Univerzita Karlova v Praze

²Katedra biomedicínské informatiky
Fakulta biomedicínského inženýrství
České vysoké učení technické v Praze

Obsah

- 1 Organizace
- 2 Úvod
- 3 Začínáme
- 4 Datové typy a jejich vlastnosti
- 5 Přehled datových struktur
- 6 Vektory a operace s nimi

Organizace předmětu

- volitelný předmět (2 kreditové body)
- zakončen zápočtem
- rozsah 0 + 2 (vyučovacích hodin týdně)
- neoficiální účast na bázi dobrovolnosti vítána

Zápočet

- zápočet bude udělen za
 - alespoň rozumnou účast na cvičeních
 - odevzdání alespoň rozumného množství domácích úkolů

Online supplementum

fakultní stránka předmětu ▶ FBMI

<https://predmety.fbmi.cvut.cz/cs/17VSADR>

githubí stránka předmětu ▶ GitHub

https://github.com/LStepanek/17VSADR_Skriptovani_a_analyza_dat_v_jazyce_R

Literatura

Karel Zvára. *Základy statistiky v prostředí R*. Praha, Česká republika: Karolinum, 2013. ISBN: 978-80-246-2245-3.

Hadley Wickham. *Advanced R*. Boca Raton, FL: CRC Press, 2015. ISBN: 978-1466586963.

Proč bych se právě já měl učit s R

- s vědou (nejen) v biomedicině to myslím vážně
- chtěl bych se věnovat postgraduálnímu doktorskému studiu, kde jistojistě budu potřebovat statistiku
- jsem postgraduální student a jednou bych chtěl dokončit postgraduální doktorské studium, k čemuž tu zatracenou statistiku opravdu potřebuji
- jsem lékař a hledám konečně efektivní nástroj pro analýzy svých výzkumů
- komerční statistické programy pro mě nejsou dostupné, nebo nejsou dobře použitelné
- sbírám opakovaně data stejného charakteru a rád bych si jejich (před)zpracování automatizoval

Proč bych se právě já měl učit s R

- publikuji v odborných časopisech a rád bych do statě článku s Methodology and Statistical Analysis pravdivě psal, že „... all statistical analyses were performed using R language for statistical computing and graphics...“, protože existují důkazy, že citování R či jiných volných statistických nástrojů mnohdy zvyšuje pravděpodobnost citování takového článku
- tuším, že věda 2.0 v biomedicině se bude provozovat nejen formou experimentů na živém (in vivo) či v laboratořích (in vitro), ale budou ji tvořit ze značné části počítačové modely a simulace (in silico)
- uvědomuji si, že MS Excel v základním rozhraní neumí doted' vykreslit krabicový diagram

Proč bych se právě já měl učit s R

- zpracování dat v tabulkových procesorech a spoléhání se jen na ně je spjato s různými problémy, chybné výstupy z tabulkových procesorů dokonce vyvolaly některé vědecké skandály
- data již nějakou dobu (sám) analyzuji a přemýšlím, který nástroj pro analýzu (s kvalitní dokumentací a živou podporou a komunitou) se začít učit

Co je R

- R je interpretovaný programovací jazyk
- kombinuje několik paradigmat
 - imperativní
 - funkcionální
 - objektové
- R je *domain specific language* – je určen pro statistickou analýzu dat a jejich grafické zobrazení
- R je open-source, konkrétně *free-as-in-beer* a *free-as-in-speech*

Stručná historie R

- R vychází z jazyka a prostředí S, které vyvinuto v Bellových laboratořích v letech 1975-1976 (prof. John Chambers)
- přerod v R v roce 1992 na Acklandské univerzitě na Novém Zélandu (prof. Ross Ihaka a Robert Gentleman)
- R je tedy akcentem S
- v roce 1994 první verze prostředí R pro volné použití, poté postupně vzniká řada dalších verzí, v září 2017 poslední verze R 3.4.3 („Short Summer“)
- za otce moderního R považován Hadley Wickham (leader analyst v RStudio, adj. prof. na Aucklandské univerzitě)

Stažení a instalace jádra R

- na stránkách R-projectu

<https://www.r-project.org/>

postupně **download R**, vyberme českou doménu a stáhněme desktopově

- poté instalujme dle instrukcí do předvolené složky

Další software

- může (a bude) se časem hodit i
 - obecný textový editor, např. Notepad++

<https://notepad-plus-plus.org/>

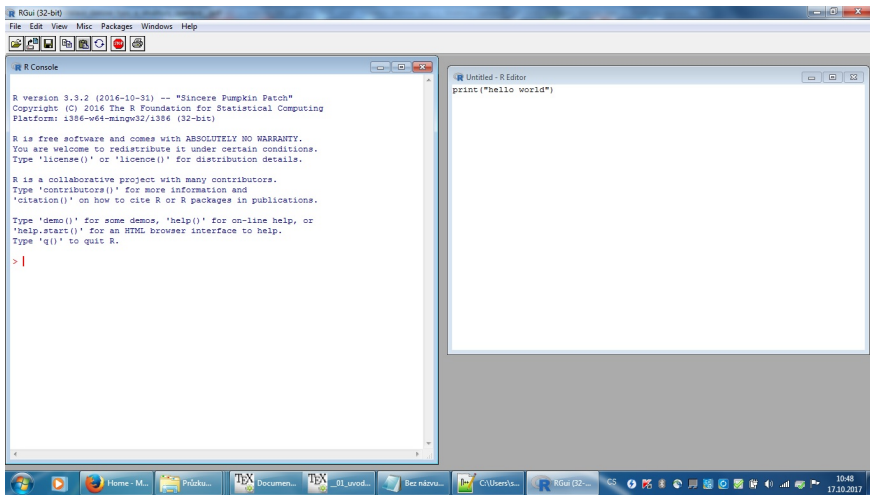
- univerzální konvertor dokumentů Pandoc

<https://pandoc.org/>

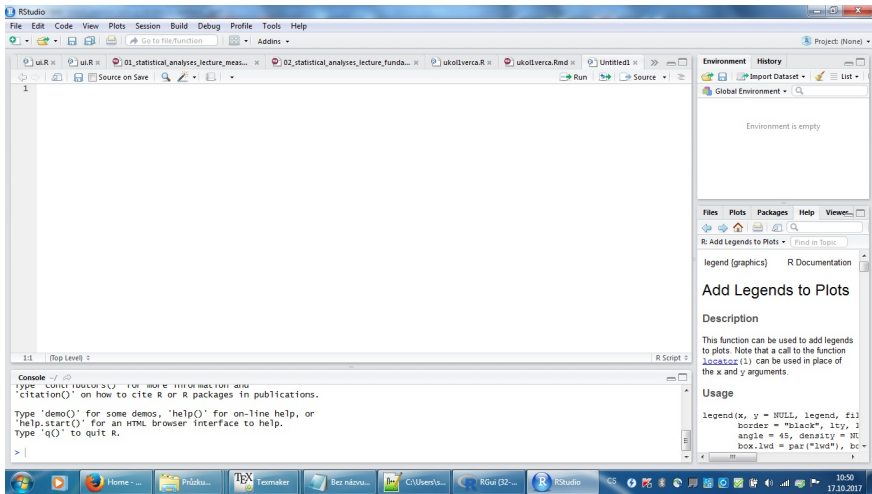
- typografický sázeč T_EX

<https://miktex.org/>

První spuštění R jádra

První spuštění RStudio

Ahoj světe!

- do skriptu či konzole napíšme

```
|| print("hello world")
```

- dostaneme

```
|| [1] "hello world"
```

Práce s nápovědou

- nápovědu pro funkci či objekt získáme pomocí příkazu `help()`, kde argumentem je název funkce či objektu

```
help(print)
```

- nebo předsazením symbolu ? před název funkce či objektu

```
|| ?print
```

- předsazením symbolů ?? před název funkce či objektu prohledáme veškeré dokumenty nápovědy

```
?? print
```

- vždy je zavolán HTML soubor s volnotextovou nápovědou

Přístup k práci v R

- ❶ interaktivní práce mezi skriptem a konzolí (*shell programming*)
- ❷ (dávkové) volání skriptů
 - (i) vytvoření funkčního skriptu s příponou .R
 - (ii) uložení skriptu do pracovní složky, kterou zjistíme pomocí příkazu `getwd()`
 - (iii) zavolání a exekuce skriptu v konzoli pomocí příkazu `source(nazev_skriptu.R)`

Intermezzo

- ① uložíme následující kód jako `scitam_dve_cisla.R`

```
a = 3  
b = 4
```

- ② skript `scitam_dve_cisla.R` přesuneme do složky, kterou vrátí příkaz

```
getwd()
```

anebo vhodně nastavíme pracovní složku pomocí příkazu

```
setwd(choose.dir())
```

- ③ do konzole nyní napíšeme

```
source("scitam_dve_cisla.R")
```

Instalace nadstavbových balíčků

- nejlépe pomocí příkazu

```
install.packages(  
  "nazev_balicku",  
  dependencies = TRUE,  
  repos = "http://cran.us.r-project.org"  
)
```

- poslední argument repos není nutný, ale je šikovný, vybere doménu, z které balíček stáhnout, aniž by ji musel uživatel vybrat kliknutím v pop-up okně (vhodné pro úplnou automatizaci kódu)
- zkusme nainstalovat balíčky ShinyItemAnalysis a swirl!

Datové typy

- numerická hodnota (numeric)
- celé číslo (integer)
- komplexní číslo (complex)
- logická hodnota (logical)
- textový řetězec (character)
- NA, NULL, NaN

Celé číslo

- v R jako `integer`
- libovolné $z \in \mathbb{Z}$ uložené s danou přesností
- např.

```
||      5L; 13L, -5L
```

- zda je hodnota typu `integer`, zjistíme pomocí

```
||      is.integer(-13L)      # TRUE
||      class(-13L)          # "integer"
||      is.integer(-13)       # FALSE
||      class(-13)           # "numeric"
```

- přetypování celého čísla na reálné (`numeric`) pomocí

```
||      as.numeric(5L)
```

- pozor! v R mají celá čísla pouze 16 bitovou přesnost
- pro práci s velkými celými čísly nutné balíčky `gmp` či `int64` (zvýší bitovou přesnost uložených celých čísel)

Komplexní číslo

- v R jako `complex`
- libovolné $x \in \mathbb{C}$ takové, že $x = a + bi$, kde $a, b \in \mathbb{R}$ a $i^2 = -1$
- např.

```
1 + 2i; 0 + 1i
```

- zda je hodnota typu `complex`, zjistíme pomocí

```
is.complex(1 + 2i)      # TRUE
class(0 + 1i)           # "complex"
class(sqrt(-1 + 0i))    # "complex"
class(sqrt(-1))         # Warning message:
                        # NaNs produced
```

Logická hodnota

- v R jako `logical`
- libovolné booleovské $x \in \{\text{TRUE}, \text{FALSE}\}$
- např.

```
TRUE; FALSE; T; F
```

- zda je hodnota typu `logical`, zjistíme pomocí

```
is.logical(TRUE)      # TRUE
class(FALSE)           # "logical"
class("TRUE")          # "character"
class(T)                # "logical"
class(F)                # "logical"
```

Textový řetězec

- v R jako character
- libovolná sekvence znaků (extended ASCII) uzavřená mezi jednoduchými či dvojíty uvozovkami
- např.

```
"ahoj"; 'xweiwogw23425ng'; ""
```

- zda je hodnota typu character, zjistíme pomocí

```
is.character("ahoj")      # TRUE
class("bla bla")          # "character"
class("123")              # "character"
class(123)                 # "numeric"
is.numeric(Inf)           # TRUE
is.numeric("Inf")         # FALSE
```

- na textový řetězec lze převést libovolnou jinou hodnotu pomocí

```
as.character(123)
```

- ```
log(-1) # NaN
is.na(NaN) # TRUE
is.nan(NA) # FALSE
is.nan(1 / 0) # FALSE
1 / 0 # Inf
```

# Atributy každého objektu

- každý objekt (daného datového typu) má svou třídu a délku
- třída (class) charakterizuje datový typ
- délka (length) vrací počet atomických podobjektů objektu daného datového typu
- např.

```
class("ahoj") # "character"
class(NaN) # "numeric"
class(NA) # "logical"
class(class(NA)) # "character"
length("123") # 1
length(123) # 1
length(NaN) # 1
length(NA) # 1
```

Přiřazení hodnoty k proměnné

- přiřadit hodnotu nějaké proměnné lze pomocí jednoduchého rovnítka

$$x = 5$$

- nebo pomocí orientované šipky

```
x <- 5
5 -> x # totéž
```

- anebo pomocí funkce `assign()`, kde prvním argumentem je název proměnné (tedy textový řetězec) a druhým hodnota

```
assign("x", 5) # analogické k $x \leftarrow 5$ či $x = 5$
```

to se hodí zejména u dynamického iterování (viz později)

Intermezzo

- zkusme apriorně (bez ověření v R) vyslovit, o jaké datové typy jde v následujících případech

```
1.8
is.logical(is.numeric(-5000))
sqrt(4) # sqrt() je druhá odmocnina
sqrt(4L)
TRUE
"FALSE"
asin(2) # asin() je arcus sinus
1 / Inf
-2 / INF
class(TRUE)
class(class(is.complex(1 + 1i)))
"357L"
as.integer("357L")
as.integer("357")
length(12)
```

Datové struktury

- vektor (vector)
- faktor (factor)
- matice (matrix)
- pole (array)
- tabulka dat (data.frame)
- seznam (list)

Tvorba vektorů a základní příkazy

- vektor je jednorozměrný výčet prvků stejného datového typu, nemá orientaci ve smyslu řádek či sloupec
- vektor je objekt typu *tuple*, tedy zachovává pořadí svých prvků (na rozdíl od objektů typu *set*)
- lze vytvořit pomocí generické funkce `c()`, neboli *concatenate*
- např.

```
c() # prázdný vektor
length(c()) # 0
c(3, 1, 2) # vektor o délce 3 a prvcích 3, 1, 2
c("a", "d") # vektor o dél. 2 a prvcích "a", "d"
```

- pomocí funkce `c()` lze vektory i prodlužovat

```
c(c(3, 1, 2), 4) # vektor o prvcích 3, 1, 2, 4
c(3, 1, 2, 4) # zkráceně totéž
```

Tvorba vektorů a základní příkazy

- vektor tedy lze prodloužit libovolně o jednu či více hodnot

```
x <- c(3, 1, 2)
length(x) # 3
y <- 1
z <- c(2)
w <- c(5, 7)
x <- c(x, y) # prodloužení vektoru x
 # o hodnotu y
w <- c(w, z) # prodloužení vektoru w
 # o vektor z
 # jednoprvkový vektor je
 # skalárem, jednou hodnotou

c <- c(1, 2, 3)
c # vektor o prvcích 1, 2, 3
 # byť je c referovaný termín,
 # funkce c je zachována
 # a vznikl vektor c
```

Vektory textových řetězců

- vektory obsahující textové hodnoty, lze je použít např. jako názvy prvků jiného vektoru

```
x <- c(3, 1, 2)
y <- c("a", "b", "c")
names(x) <- y # pojmenuje prvky
 # vektoru x

x
unnname(x) # zbaví prvky vektoru
 # x jeho jejich jmen

setNames(x, y) # opět pojmenuje
 # prvky vektoru x
```

Subvektory, indexování, adresace

- vektor obsahující celočíselnou aritmetickou řadu lze s výhodou vytvořit následovně

```
x <- 1:10 # vektor o prvcích 1, 2, ..., 10
y <- 5:1 # vektor o prvcích 5, 4, ..., 1
z <- seq(from = 2, to = 10, by = 2)
 # vektor o prvcích 2, 4, 6, 8, 10
w <- seq(2, 10, 2)
 # totéž
```

toho lze využít při indexování

- R indexuje vektory od 1, nikoliv od 0 (první prvek má index 1, druhý index 2, apod.)

Subvektory, indexování, adresace

- adresujeme pomocí hranatých závorek []

```
x <- c(4, 2, 6, -3)
x[1] # 4
x[1:2] # c(4, 2)
x[5] # NA
x[length(x)] # -3
x[c(1, 3, 4)] # c(4, 6, -3)
x[length(x):1] # c(-3, 6, 2, 4)
rev(x) # totéž, c(-3, 6, 2, 4)
```

Logické vektory

- používají se (nejen) k adresování vhodných prvků

```
y <- c(TRUE, TRUE, FALSE, TRUE) # logický
 # vektor
x <- c(3, 1, 2, 5)
x[y] # (sub)vektor c(3, 1)
x[c(F, T, F, T)] # subvektor c(1, 5)
```

- výhodný je někdy tzv. *recycling*

```
z <- c("R", "G", "E", "F", "I")
z[c(T, F)] # vybere pouze hodnoty
 # na lichých pozicích,
 # tedy "R", "E", "I"
 # neboli vektor
 # c("R", "E", "I")
```

Intermezzo

- vypišme z vektoru `x` každou třetí a pátou hodnotu

```
x <- c(34, 65, 4, 0, 56, 23, 54, 17,
 4, 8, 5, 44, 84, -5, 4444, 49,
 37, 86, 45, 65, 36, 72, 54, 36,
 56, 74, 26, 88, 36, 76, 46,
 17, 84, 57, 25, -75, 634, 5578,
 -6, 46, 44, 743, 577, 466,
 645, 33, 64, 67)
```


Aritmetické operace

Logické operace a porovnávání

Množinové operace

Vestavěné matematické funkce

Zaokrouhlování, formátování čísel

Konstanty

Děkuji za pozornost!

lubomir.stepanek@lf1.cuni.cz

lubomir.stepanek@fbmi.cvut.cz

github.com/LStepanek/17VSADR_Skriptovani_a_analyza_dat_v_jazyce_R